

Oslo 28.02.2021

Utenriksdepartementet, Kulturdepartementet

Norske Dansekunstnere – Innspill til den internasjonale strategien for kulturpolitikken

---

Norske Dansekunstnere organiserer om lag 900 dansekunstnere og er et nasjonalt fag- og kunstnerforbund for dansere, koreografer og pedagoger. Våre medlemmer har et profesjonelt virke av sammensatt karakter og med bred individuell egenart innenfor danse- og scenekunstheltet. Vi representerer utøvende og skapende kunstnere i det ikke-institusjonaliserte prosjektbaserte danse- og scenekunstheltet, samt ved de private og offentlige teaterinstitusjonene.

For norske dansekunstnere er det i all hovedsak slik at dansekunst produseres og formidles på grunn av kunstnerne i det ikke-institusjonaliserte prosjektbaserte feltet. Vi velger å kalle dette feltet ikke-institusjonalisert og prosjektbasert, da det er en stor vesensforskjell mellom hvordan kunstnere i denne delen av kulturfeltet operer, kontra den kunsten som skapes ved de offentlige finansierte og private scene- og teaterinstitusjonene. Kunstnerne i det ikke-institusjonaliserte prosjektbaserte feltet kan selvfølgelig ha utviklet det man kan se på som en «mini-institusjon», ved at de over tid har skapt en stort sett liten, men svært effektiv administrasjon. De aller fleste produserer og formidler likevel sin kunst med prosjektbaserte midler. Det vil si at majoriteten ikke har økonomi og forutsigbarhet til å drifte sin kunst over lengre tid, og i liten grad har økonomisk kapasitet til å ansette produsenter, prosjektledere eller liknende i større eller mindre faste stillinger.

Norsk dansekunst skapes i aller største grad via midler fra ordningene under Norsk Kulturfond, og kunstnerne er ikke sikret av trygge og forutsigbare rammer, slik som de nasjonale og regionale scenekunst institusjonene er. Derimot virker våre kunstnere på noen av disse scenene – og det er derfor essensielt å se de programmerende teatrene og det ikke-institusjonaliserte prosjektbaserte feltet som en samlet enhet. Uten at kunst skapes og produseres av kunstnerne, vil ikke de programmerende scenene ha kunst- og kultur å tilby sitt publikum. Hvilket ansvar har egentlig de programmerende scenene for den kunsten de velger å huse, utover kun huse den for et gitt antall forestillinger. Burde det vært av større interesse for disse å bidra til at den kunsten de selv anser som viktig, riktig eller god når et større marked?

I Granavolden-plattformen uttrykker regjeringen følgende: "Regjeringen vil at makten i den offentlige kulturpolitikken skal være spredt, og vil styrke det frie feltet innen kunst og kultur." Covid-19 pandemien har for alvor vist hvor sårbart det frie danse- og scenekunstheltet er og hvordan mangelen på institusjoner, rammeverk,

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

trygge arbeidsplasser, ryddige arbeidsforhold og god kontraktskikk preger det prosjektbaserte scenekunstheltet. De fleste frie scene- og dansekunstnere arbeider ikke prosjektbasert i det frie feltet, uten gode rammer for langsiktighet og forutsigbarhet fordi de selv velger det, men i mangel på alternativer. Et viktig aspekt for en internasjonal strategi for kulturpolitikken er derfor å se nøyte på de rammer og strukturer kunsten virker innenfor nasjonalt, og hvordan en styrking av disse kan bidra til en økt internasjonalisering, og tilgjengelig gjøre det internasjonale markedet for et bredere mangfold av norsk danse- og scenekunst. Vi vil derfor sterkt argumentere for at en internasjonal strategi for kulturpolitikken må gå hånd i hånd med den nasjonale kulturpolitikken.

Fri scenekunst har alltid vært internasjonalt orientert med internasjonal aktivitet som en integrert del av virksomheten. Det er villet politikk å stimulere til økt interesse for og eksport av norsk danse- og scenekunst. Det er derfor noe uklart hvorfor den økonomiske satsingen via Utenriksdepartementets budsjett, Kap. 115, post 70 - Kultur- og informasjonsformål har blitt langt mer enn halvert siden 2013. Tall fra Norsk Kulturråd fra 2018 viser at internasjonal aktivitet står for 40% av den totale virksomheten, og tall for 2019 viser at trenden er økende, og inntektene høyere. Mange norske danse- og scenekunstnere må søke utenfor Norges grenser, og dette henger i stor grad sammen med at visningsmulighetene nasjonalt er for få. Produksjon av danse- og scenekunst er tidkrevende og kostbart, og dessverre spilles én enkelt forestilling i gjennomsnitt alt for få ganger etter premiere. Å se på hvordan hver enkelt forestilling kan få et lengre liv både nasjonalt, men også internasjonalt vil være av samfunnsøkonomisk interesse. Det generer merinntekter for den enkelte kunstner, i tillegg til økt sysselsetting. Det bidrar til økt gjenbruk, som igjen vil være en miljøgevinst.

Å søke internasjonalt samarbeid er naturlig nok ikke bare et resultat av at mulighetene i eget land er for begrensede. Kunstnerisk stimuli, inspirasjon fra andre kulturer, deling av erfaring er for kunstnerne en viktig faktor for videre utvikling av eget kunstnerskap. Kunst og kultur binder sammen over landegrenser, og kunstnerens åpne blikk og mulighetsrom bør utnyttes ytterligere. Dans er et universelt språk, som vi alle forstår, uavhengig av hvilke ord vi smykker oss med. Dans forener kulturer og har potensialet til å bygge broer. Å utforske kunstens rolle nasjonalt og internasjonalt er noe denne strategien bør gå dypere inn på.

Kunst- og kultur er Norges nye olje! Vi mener at kunstens rolle i samfunnet må få en tydeligere og viktigere rolle. Den må gis tilgang inn i flere deler av samfunnet, og verdsetter som en essensiell bidragsyter til nyskaping, innovasjon, effektivisering og kreativitet for å nevne noe. For norsk eksport og samhandling på internasjonale plattformer og i ulike internasjonale nettverk, bør kunst og kultur få et tydeligere mandat.

Hvordan skal dette gjøres? Norge må få en helhetlig nasjonal strategi for kulturpolitikken, hvor både nasjonale og internasjonale aspekter er utredet. For det ikke-institusjonaliserte prosjektbaserte danse- og scenekunstheltet er forutsigbarhet, trygge rammer og bedre økonomisk handlingsrom en forutsetning. Dette er naturlig nok diskusjoner som må tas med Kulturdepartementet og Norsk Kulturråd, og den lenge annonserte scenekunststrategien og kunstnermeldingen håper vi bærer svar på noen av utfordringene kunstnerne i det ikke-institusjonaliserte danse- og scenekunstheltet står i.

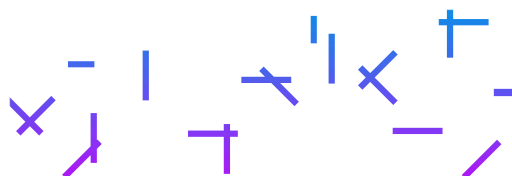
Ser man på tall viser det at de få kompaniene som har blitt gitt en delvis forutsigbar tilværelse via basisfinansieringsmidlene / kunstnerskapsstøtten har bygget opp svært effektive administrasjoner, som generer høy aktivitet. Tall fra Norsk Kulturråd viser at de såkalte basiskompaniene i 2018 gjennomførte 419 forestillinger i utlandet, mot 116 gjennomførte forestillinger i utlandet generert av kunstnere med tildeling fra den prosjektbaserte ordningen Fri Scenekunst – Dans. Basiskompaniene alene sto altså for 78% av den internasjonale

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

aktiviteten i 2018. At disse tallene naturlig nok vil kunne variere fra år til år er klart, men det sier oss at de kunstnerne som blir gitt muligheten til å fokusere fullstendig på eget kunstnerskap, og har en fast administrasjon som bidrar til nettverksbygging, internasjonale aktiviteter og gjennomføring av gjestespill i utlandet er essensielt for å kunne opprettholde en høy internasjonal aktivitet. Vi er altså avhengig av at flere kunstnere og kompanier blir gitt tilsvarende muligheter.

Vi forventer også en økt økonomisk satsning via Utenriksdepartementets budsjett, og Kap.115, post 70. Denne var i 2013 på 97 mill. kr, men har sakte, men sikkert blitt kuttet og kuttet til det i 2021 kun gjenstår bortimot 1/3 av den totale summen. Dette kuttet bør naturlig nok reverseres og oppjusteres til samme nivå som i 2013, i tillegg til at tilskuddet pris- og indeksreguleres. Vi ber også om at posten starter en nødvendig opptrapping fra og med revidert budsjett 2021.

Fra et internasjonalt perspektiv er det andre tiltak som bør vurderes. Kulturattacheer i et nytt og oppdatert format kan være en mulighet. Å ha eksperter på norsk danse- og scenekunst der ute for å fremsnakke norske kunstnere og aktuelle danse- og scenekunstforestillinger anser vi som et godt valg. Hvordan dette kan innrettes bør utforskes i dialog med personer med erfaring fra tilsvarende arbeid, ambassader og andre aktuelle stasjoner ute, i tillegg til feltet selv her hjemme. Danseinformasjonen, nasjonalt kompetansesenter for dans kan være en aktør å samarbeide med, for å utvikle strategier. Flere norske kunstnere samarbeider med agenter eller agenturer i utlandet, men hvorfor ikke vurdere å opprette et slags norsk agentur relevante steder internasjonalt. Vi tror at man på denne måten vil få en økt aktivitet av norske forestillinger som kan turnere internasjonalt, men vel så viktig at norske kunstnere kan inngå i samarbeid med internasjonale aktører, eller få mulighet til å presentere sin kunst i alternative kanaler. Det bør være av interesse å se på hvordan kunst og kultur kan bli en integrert del av Norges aktiviteter og arrangementer i utlandet, og ikke kun at dette skjer gjennom rene kultursatsninger som Bokmessen i Hamburg. Vi anerkjenner naturlig nok Bokmessen i Hamburg som en god satsning, men ønsker å utfordre norske myndigheter til å inkludere kunst- og kulturlivet også i andre sammenhenger.

Norge har allerede noen velfungerende systemer, som bidrar til økt internasjonal aktivitet for norske danse- og scenekunstnere. Dette er relativt gode finansieringsmuligheter fra Norsk Kulturfond, Fond for Lyd og Bilde, Fond for Utøvende Kunstnere og STIKK-midlene. I tillegg bidrar det internasjonale arbeidet fra Danse- og Teatersentrum til at mange norske danse- og scenekunstnere blir gitt muligheten til å delta på nettverksreiser til blant annet USA. Disse tiltakene er gode, og bør utvikles ytterligere. Et viktig aspekt må være å se på hvordan disse nettverksreisene kan fullfinansieres, slik at kunstnere ikke må dekke store reisekostnader fra egen lomme, for ikke å snakke om lønn til seg selv under reisen. Gode forvaltningsrutiner som sikrer armlengdes avstand mellom medlemsorganisasjoner og forvaltere av midler til kunstproduksjon og turnering er essensielt, og må naturlig nok hegnes om. Danse- og scenekunstfeltet er lite, og det er derfor viktig å se på strukturer som skaper avstand, og som legger til rette for at et bredt mangfold av kunstnere kan øke sin nasjonale og internasjonale aktivitet.

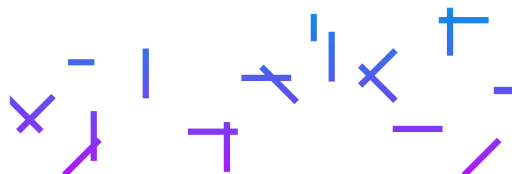
Flere av de programmerende scenene innenfor danse- og scenekunst inngår i internasjonale nettverk, og ved å være co-produsert av en av disse åpnes også automatisk flere dører internasjonalt. Dette er et gode, og de programmerende scenene burde i enda større grad bistå de kunstnerne og kompaniene de huser med en økt kontaktflate internasjonalt. Samtidig kan dette systemet oppleves som en brems for andre som ikke får tilgang til denne type nettverk. Å bygge opp strukturer som ivaretar og støtter opp om kunstnerne, må samtidig søke å ikke lukke mulighetsrommet for andre.

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

Å utvikle en internasjonal strategi for kulturpolitikken ønsker vi varmt velkommen, men som vi har prøvd å belyse gjennom dette innspillet er den internasjonale strategien helt avhengig av den nasjonale strategien. Fordi danse- og scenekunst allerede er både nasjonal og internasjonal ber vi Utenriksdepartementet og Kulturdepartementet i tett samarbeid se på hvilke strukturer, tiltak og rammer man må utvikle sammen. En sterk internasjonal strategi vil ikke evne å gi tilfredsstillende resultater om ikke den nasjonale kulturpolitikken samsvarer. Samtidig er det viktig at det er nettopp Utenriksdepartementet som skal ivareta norsk kunst- og kultur internasjonalt.

I «Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida» står det; «Samarbeid på tvers av landegrenser medverkar til å gjere kulturlivet meir aktivt og levande, styrkjer kvalitet og kompetanse i kulturlivet og gir tilgang til større og fleire marknader. Dette opnar òg for auka verdiskaping i norsk kulturell og kreativ næring.»

Vi mener en god internasjonal strategi for kulturpolitikken vil være å bryte ned landegrensene, og se på hvordan den ikke-institusjonaliserte prosjektbaserte kunsten kan virke over lengre tid, mer sømløst, mer forutsigbart og med et enda tydeligere samfunnsmandat nasjonalt og internasjonalt.

Kristine Karåla Øren
Forbundsleder

Eva Grainger
Nestleder

